

PRESBITER

Az igaz ember pedig
hitből él

(Róma 1,17)

Reformációi szám

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA

V. évfolyam 4. szám

BUDAPEST

1996. szeptember-október

„ISTEN ELŐTT ÉRZÜNK
FELELŐSSÉGET TESTVÉREINKÉRT”

Első főtítkári jelentésemben kötelességemnek tartom visszatekinteni az elmúlt háromnegyed év munkájára. Nem kívánok részletekbe bocsátkozni, hisz a tisztviselők tevékenységét ez év márciusáig a PRESBITER c. lap 2. száma, áprilistól augusztusig pedig a „Szövetségünk életéből” rovat (15. oldal) tartalmazza. Annak alapján úgy gondolom, megállapítható, hogy a tisztviselők számos rendezvényen képviselték a Szövetséget. Így abban esetleg tevékenységüket kritizálni lehet, hogy vajon ezeken a rendezvényeken kellett-e képviselni a Szövetséget, vagy másokon, de azt, hogy semmittevéssel töltötték volna az idejüket, úgy gondolom, nem lehet állítani.

Így jelentésemben elsősorban azt kívánom vizsgálni, hogy a legutóbbi közgyűlés határozatainak és az éves munkatervnek a végrehajtása érdekében mi történt, illetve mi van még hátra.

A közgyűlés a következő feladatokat irányozta elő:

Részvétel a Magyarországi Református Egyház munkáiban, ezen belül

- a III. Világtalálkozó rendezvényein,
- az egyházi tisztújítások előkészítésében,
- a Református Világszövetség 1997. évi debreceni nagygyűlésének előkészítésében.

A Világtalálkozón

való részvételeinkről a Szövetségünk életéből bő tájékoztatást ad. Több helyen a rendezők kérték képviselőink megszólalását, ami meg is történt, így, bár a világtalálkozón a presbiterek találkozója nem kapta meg a szükséges súlyt, igyekeztünk ezt jelenlétiinkkel némileg ellensúlyozni. A világtalálkozó utóéletéből is igyekeztünk ki-venni részünket, konferenciáinkon, így pl. Tahiban is a programba iktattuk a világtalálkozóról szóló beszámolókat. A találkozó egészéről elmondhatjuk: az emberi találkozások mindenikben mely nyomokat hagy-

tak, reméljük maradandóakat is, amelyek nyomán tartós kapcsolatok alakulnak ki. Viszonylag kevesebb evangéliumi lelki életméről hallottunk beszámolót, pedig a tartós kapcsolatok alapja csak az lehet, ha Isten előtt érzünk felelősséget azon testvéreinkért, akiket anyagi gondjaikon, a közbiztonság általános romlásán, vagyis minden közép-európaiat nyomasztó gondon túl a nemzetiségi és felekezeti kisebbség terhei is nyomnak.

A világtalálkozóval kapcsolatban a közgyűlésen elfogadott felhívást mind a PRESBITER c. lapban, mind a Reformátusok Lapjában közzétettük.

A választásokkal

kapcsolatos tevékenységünk abban nyilvánult meg, hogy az elnökség felhívást bocsátott ki, amelyet 97 gyűlekezetben működő egy-egy tagunknak eljuttattunk azzal, hogy azt a többi tagokkal és a presbitériummal ismertessék. A felhívás megjelent a Reformátusok Lapjában. Szomorúsággal állapítottuk meg, hogy ennek ellenére olyan jelenségekkel találkoztunk a legutóbbi időben is, amelyekről a felhívás óv.

A jelölések előkészítésében a zsinat által elhatározott moratórium és a világtalálkozó miatt nem tudtunk kellőképpen a területi szervezeteink segítségére lenni, így most is azt kérjük területi szervezeteinktől, hogy azokat a jelölteket támogassák, akik a felhívásunkban foglaltaknak megfelelnek és presbitertársaiknak is ezt ajánlják. Ha ezzel kapcsolatos kérdésekben területi szervezeteink segítségére lehetünk, kérjük szóljanak és igyekezzünk kérésüknek eleget tenni.

**A Református Világszövetség
Nagygyűlése**

témájában a zsinat ülésén kértem, hogy az altémák kidolgozásába nem lelkési tagokat is vonjanak be. Ezt ott örömmel fogadták, de egyelőre semmilyen jelzésünk nincs arra nézve, hogy ennek fogantatja lett

volna. Erre vonatkozólag határozati javaslatot terjeszték majd elő.

Munkatervünk második nagy fejezete

**a presbiterek hitének, felelősség-
érzetének és ismereteinek,**

ill. az egymással való kapcsolatainak elősegítését jelöli meg feladatul, melyet presbiteri konferenciák és presbiterképzés útján kell megvalósítani.

Szövetségünk vezetői minden presbiteri konferencián résztvettek, amelyről tudomásuk volt, ez összesen 19 konferencia volt, amelyek valamennyi egyházkerület területén történtek. Mégis azt kell mondanunk, hogy kevés. Az egyházmegyék több mint felében vagy nem volt konferencia, vagy nem tudunk róla. Valamilyen értelemben mindkét megállapítás munkánk kritikája. Nem úgy, hogy akkor azon is részt vettünk volna, mert ez fizikailag már alig lett volna lehetséges, de tudnunk akkor is kellene róla és ösztönöznünk kellene, hogy ahol nem volt, ott legyen.

A konferenciák témája sok helyen még csak a presbiteri feladatok elvégzésére szóló felszólításban, a felelősség ébresztgetésében merül ki, ami fontos és szükséges is, de el kellene jutni a hit ébresztgetéséhez, erősítéséhez és az ismeretek terjesztéséhez.

Ez utóbbi átvezet a

presbiterképzés

kérdéséhez és ülésünk önálló napirendi pontját képezi, azért fontos, mert presbiterünk, és azon belül is tagjaink döntő többsége még addig sem jutott el, hogy tudatára ébredt volna ismeretei hiányának. Amikor ez megtörténik, mint a legutóbbi nemzetközi konferenciánkon, akkor a nehéz témák iránt is meglepő érdeklődés mutatkozik.

Munkatervünk harmadik fejezete a szervezeti élet erősítésével foglalkozik. Taglétszámunk 1995. december 1-jei 756 tagból 852 főre növekedett. 3 egyházke-

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás az 1. oldalról)

rületi és 6 egyházmegyei szervezetünk hárommal szaporodott. Hadd köszöntsem itt szeretettel a három új egyházmegyei szervezetet és jelenlevő képviselőit – a megalakulás időbeli sorrendjében

- a vértessaljai területi szervezetet,
- a debreceni egyházmegyei területi szervezetet,
- a zempléni területi szervezetet.

és előlegezve a köszöntést a vasárnap megalakuló negyediknek, a délpesti területi szervezetnek. A munkaterv 11 területi szervezet megalakulására látott lehetőséget, ebből tehát négy valósult meg. Örömről dacára saját szervező munkánkkal elégedetlenek vagyunk. Reméljük, hogy még három, vagy négy egyházmegyében sikerül ez évben területi szervezetet létrehozni.

Engedjék meg, hogy két nagyon anyagián tűnő számmal jellemezzem azt, hogy tagjaink fontosnak tartják a Szövetséget és igen pozitívan értékelik a PRESBITER c. lapban testet öltő sajtókapcsolatot.

Költségvetésünkben 900 tagot, évi 350 Ft tagdíjat és kb. 80%-os tagdíjfizetési fegyelmet előirányozva 260.000 Ft tagdíjbevételel irányoztuk elő.

Még nincs 900 tagunk, de VIII. 31-ig 254.395 Ft tagdíj folyt be.

Lapterjesztésből származó bevételekre 375.000 Ft-ot irányoztuk elő 50%-os befizetési „fegyelmet” és a világtalálkozási lapszám határon túli ingyenes terjesztését figyelembevéve. Augusztus 31-én 393.185 Ft-nál tartunk. Ami azt jelenti, hogy az eddig megjelent 3 szám költségeit fedezik a bevételek. Ez azt is jelzi, hogy a lap iránt nemcsak tagjaink érdeklődnek.

Az ősz folyamán egy olyan műszaki-szerkesztői bizottságot kívánunk létrehozni, amely a Szövetségben rendelkezésre álló hang- és képanyag feldolgozásával segítséget nyújthat a kis, és lelkes nélküli gyülekezetekben, de máshol is presbiteri bibliaórák megtartásához, a presbiterképzéshez.

Azért adok hálát Istennek, hogy ilyen jó csapatba hívtam el szolgálatra, ahol Pál apostollal szólva a tegnapi és tegnapelőtti Ige szerint:

„Nem bizakodunk önmagunkban,
hanem Istenben,
aki feltámasztja a halottakat”

(2Kor 1,9); és „nem akarunk bölcsnek lenni önmagunk szerint” (Róm 12,16).

Dr. Ritoók Pál

(Részlet a főnöki jelentésből)

Gyülekezeti kisszótár

Evangelium

A kifejezés görög eredetű jövevényszó, nálunk latin formája terjedt el. Általános jelentése: jó hír, örömhír. A római császárság idején ünnepi alkalomok, születés, trónralépés, győzelem kihirdetésére használt fogalom. A kereszténység elterjedésével és mai értelemben is Krisztusról szóló hírt, élete, tanításai leírását, az Írás beteljesedésének örömhírét jelenti. Az evangélium felolvasása a liturgia részeként az *Úrral való kapcsolatteremtés*, rendszeres olvasása a *kapcsolattartás*, a hitbeli, lelki megújulás eszköze. Hirdetése elhivatott tölmácsolás esetén hitébresztő hatású és az üdvözülés felé vezető útra hívogat.

Az evangélium elnevezés lehet műfaji meghatározás, egyúttal a négy evangélium összefoglaló neve is. Az alapszövegből képzett változatai is a Bibliához kapcsolódnak, pl. az *evangélizáció* kifejezés kimondottan a protestáns egyházakhoz kötődik, a keresztény szókinés része. Az *evangélizációs alkalom* célja a keresztény hitre térítés és a krisztuskövetők megerősítése hitükben. A szó *evangélista* változata kétféle jelentést hordoz: evangéliumi írat szerzőjét értjük alatta, de vándorprédikátor, hittérítő értelemben is használt. Ha valaki tiszta és magasabb rendű életvitelt folytat, akkor lelki elhivatottságot tükröző életéről beszélünk, s az „*evangéliumi életet él*” meghatározás illik rá. Az evangélium szövegből ered az *evangélikus*, vagyis lutheránus egyház, ill. lutheránus vallás elnevezése is.

Az evangélizálás, azaz az igehirdetés maga az örömhír közlése, értelmezése. Eszerint nem lehet dorgálás, s nem válhat a megoly eltékozott életért való felelősségre vonás eszközzé sem. Célja a hittel élt élet, a hitben járás vonzóvá tétele. Az evangélizálás leghatásosabb módja, ha személyes példaadás kíséri.

Az *Evangeliumok* kifejezés – többes számban – minden esetben az Újszövetség első négy könyvének megnevezése. Sorrendjük kezdetben váltakozó volt, valószínűleg a valamikor feltételezett keletkezés időrendje alapján alakult ki rendszerezésük.

Az első három könyvet, amelyek áttekintést nyújtó összeállításokként több tekintetben rokonvonást tükröznek, szinoptikusokként tartja számon a szakirodalom. Szerzői: Máté, Márk és Lukács, az ún. szinoptikusok.

Az Újszövetséget lehetett praktikus okból is Máté evangéliumával kezdeni, mert Jézus családfájával, születésével kezdődik, s élete időbeli sorrendet alkotva haláláig, majd feltámadásáig nyomon követhető. Mondánivalóját Máté egy központi gondolat köré csoportosítja: Isten Országá Jézus megjelenése óta képviselve van a Földön, de a tökéletes beteljesedésre még várni kell, az nem a földi lét része.

Ma már csaknem teljes biztonsággal feltételezhető, hogy a legrégebbi evangélium Márktól származik, ami egyben forrásul szolgálhatott a később keletkezett írásokhoz is. Márknak az evangélium felépítése alapján feltételezhetően Jézus Messiássa ívelő életének bemutatása állt szándékában.

Jézus történetét Lukács a tanítványi, az apostoli bizonyágtételt megalapozó eseményorként ábrázolja, nála az üdvörténet középpontja Jézus élete, aki egyben az egyház magyának megalkotója. Írásában nagy hangsúlyt fordít a világtörténelemben való eligazodás megkönnyítésére Jézus korában.

János bevezetéssel, s teljes részletezéssel dolgozza fel az általa kiválasztott témát. Keveset ad közre a szinoptikusoktól ismert példázatok, történetek közül, inkább kiegészíti azokat. Célja egyértelművé tenni, hogy Jézus a várva várt Krisztus, Isten Fia. Írására a dialógusok jellemzők, a megértést értelmezésekkel könnyíti.

Arra a kérdésre, hogy kinek szól az evangélium, *Csopják Attila* alábbi versének részlete ad támpontokat:

AZ EVANGÉLIUM

*Égi szótát szállt a földre,
minden hangnál kevesebb.
Ébreszt, éleszt, enyhít, ápol,
behegeszti a sebet.*

*Neked szól, ó, kít a bánat
kínos tetteid felett,
s e világból hitre térve,
beismered bűnödöt.*

*Nektek szól ez, ti szegények,
nektek, csendes szenvedők;
nektek szól, megkötözöttek,
keresők és zörgetők.*

*Nektek szól, kik e világnak
gúnyját, csúfját tűritek,
s gyermeki, mély alázatba
száll le hívó szívetek.*

Bizonyára számosan érintettek vagyunk!

Winter Silvia

Presbiteri konferencia Kolozsvárott

A III. Magyar Református Világtalálkozó keretében augusztus 7-én Kolozsvárott, a Farkas utcai templomban presbiteri konferencia volt. A konferencián mintegy 150 erdélyi és magyarországi presbiter vett részt. Csak azért ennyi, mert egyidejűleg számos más rendezvény is volt Kolozsvárott. A konferenciát *Okos István* lelkipásztor rövid áhitata nyitotta meg, majd *Tökés István* kolozsvár-belvárosi presbiter tartott előadást: „*Hogyan szervezem meg körzetemet?*” címmel. Saját tapasztalatán és igen alapos szociológiai mélységű felmérésein alapulva adott számot azokról a feladatokról, amelyek Kolozsvárott egy presbiterre várnak a körzeti látogatások keretében. Az előadásban éppen úgy szó volt a meglátogatottak anyagi helyzetéről, mint a nemzetiségi hovatartozásról és a meglátogatottak egészségi és lelki állapotáról. Csak mintaként lehet állítani minden presbiter elé, hogy milyen alaposan, felelősséggel kell egy látogató presbiternek körzetét felmérni, a helyzetet elemezni ahhoz, hogy lelkigondozói, diakóniai munkáját jól végezhesse. Az előadáshoz számosan szóltak hozzá, főleg magyarországi presbiterek. *Dr. Ritoók Pál*, szövetségünk főtitkára bemutatta a Presbiteri Szövetséget és feladatait. Nagyon szép hozzászólás hangzott el *Sebők József* Kálvin-téri presbitertől, aki a szülői és nagyszülői felelősségről beszélt az ifjúság hitre jutásában. *Dr. Judák Endre*

Ritoók Pál, szövetségünk főtitkára felszólal a kolozsvári Farkas-utcai templomban tartott presbiteri konferencián

gödöllői presbiter a presbiterképzés fontosságát hangsúlyozta az elhangzott előadásra utalva. A konferenciát *dr. Dobai István*, a helyi egyházközség gondnoka zárta be, beszédében részletesen elemezve a lelkipásztor és a presbiterek viszonyát, a presbiterképzés kérdéseit. Csak sajnálni lehet, hogy a találkozóon többen nem tudtak résztvenni, mert a jelenlevők olyan hasznos gondolatokkal távozhattak, amelyeket bizonyára kamatoztatni tudnak presbiteri szolgálataikban.

D. R. P.

MIT JELENT NEKEM OKTÓBER 31?

Presbiterek vallomásai

„Gyermekkoromra emlékezve, mint nyakas kálvinista apa fia, belémitatódott, hogy ez a nap a reformátusok legnagyobb ünnepe. S azt a katolikus hatást, hogy már 31-én elkezdődött a temetőbe járás, ami miatt az ünnepi istentisztelet látogatása igen foghíjas volt. Az ünnepi beszédek arra irányultak, hogy kiélezzék az ellentétet a katolikusok és a reformátusok között. Visszatekintve érzékelhető: milyen nagy szükség van az iskolai hitoktatásra, egyháztörténetre. Ennek során kezdett tisztulni bennem, mi is történt valójában abban a korszakban: az elhívott emberek rádöbbentek, hogy szükség van megújulásra. Istentől való elfordulás helyett vissza a Bibliához – hirdették reformátoraink. S az emlékezés napja „Wittenbergára”. Igazán magam is akkor értettem meg ez ünnep jelentőségét, amikor a könyörülő Isten engem is megszólított. S ez által tudatosan vallhattam magaménak a télt: Kegyelemből tartattatok meg, hit által. Bárcsak képessé tenne az Úr arra,

hogy ezt az ajándékot legalább szeretetembe tovább plántálhassam!”

F. S.

„Hálatelt szívvel emlékeztem arra, hogy hitőseink milyen áldozatot hoztak azért, hogy református lehetek. El kell gondolkodnunk azon, hogy vajon én, mi tudnánk-e olyan megpróbáltatásokat elviselni? Jelenti még azt is, hogy minden ceremónia nélkül hihetek Istenben, olvashatom a Bibliát, Isten Igéjét.”

N. N.

„Nem csak nekem, hanem a világ reformátusainak a szabad hitet, szabad vallásgyakorlatot, az Ige szabad áramlását, a Szentírás kézbevitelét, illetve olvasását.”

N. N.

Luther tételeit írja a Wittenbergi vártemplom ajtajára (Metszet a 18. századból)

FOLYAMATOS REFORMÁCIÓBAN ÉLÜNK

Valóban reformátusok vagyunk?

„Mit jelent reformátusnak lenni?” címmel 1934-ben Münchenben jelent meg egy 60 oldalas füzetecske Wilhelm NIESEL református lelkész tollából. A neves szerző egész életét a Kálvin-kutatásnak szentelte. Kálvin válogatott műveinek német kiadásával is foglalkozott. Fő műve Kálvin teológiai gondolkodásának elemzésével foglalkozik. 1964–1970 között Niesel professzor a Református Világszövetség elnöke volt, s éveken keresztül moderátora a Németországi Református Szövetségnek. Kiemelkedő egyházi és Kálvin-kutató munkásságát református egyetemek, akadémiák is elismerték. Így kapott díszdoktorátust Aberdeenben, Genfben, Straßburgban és Debrecenben.

Írása tükör, melybe belepillantva magunk is felmérhetjük: mennyiben vagyunk reformátusok, s mennyiben nem. Az ilyen önvizsgálatra újból és újból szükségünk van... Mostani és következő számainkban erre ad módot e „traktátus” olvasása, presbiterek közötti megbeszélésre.

A református megnevezés – hasonlóan az evangélikushoz – üres szóvá lett sokak számára. Nem olyan jel többé, melynek egyértelmű az útmutatása... Egyesek Kálvinra vagy a Heidelbergi Kátéra hivatkoznak, s pont az ellenkezőjét gondolják. Természetesen nem tegnap óta van így. Ez egy hosszú, elhibázott fejlődés eredménye, amikor egyházunkban nyilvánvalóvá lett, hogy a református név teljesen leértékelődött. Ahhoz, hogy eredeti értelmében fogjuk fel a református megnevezést, szükségünk van ma a bővebb kifejtésre. Ez egyáltalán nem felesleges fáradozás. Lehet ugyan leértékelni a református megnevezést, ezzel azonban távolról sincs az eltörölve. Hiszen a legkülönfélébb irányzatok használják továbbra is, ilyen vagy olyan hangsúllyal. Amikor ebben az írásban az eredeti, hiteles tartalom után kérdezzük, ez azt kívánja szolgálni, hogy az egyházért küzdő különböző irányzatokat is tisztábban lássuk és értékeljük.

Az egyház megújulása

A református szó azt jelenti: megújított. De minek a megújítására gondoljunk e szó hallatán? Első kérdésünk erre vonatkozik.

Az itt használt „megújított” szó nem vonatkozik egyéni élményre, melynek következtében valaki „újja, más emberré” lesz. Tudjuk, hogy maga Kálvin is átélte hasonlókat, mégpedig a nagy hitetlen bekövetkezett megtérést. Mint kiemelkedő reformátor, mértékadó befolyást gyakorolt a későbbi korokra. Sokan igyekeztek is követni tanításait. Ennek alapján gondolhatják némelyek, hogy a „református” szó azokat jelöli, akik elfogadták a Kálvin megtérési élményében született gondolkodást, akaratot és érzést. Ennek a nézetnek az értelmezése szerint tehát a „református” szó egy bizonyos embertípust je-

lölne. Vizsgálódásunk során mi azonban nem a „kálvinista emberrel” foglalkozunk, hiszen a „református” szó eredete szerint nem egyfajta embertípus megjelölésére szolgál. Az ilyen tipizálást mint tévedést visszautasítjuk, ami a modern pszichológia és antropológia „vadhajtása”. Látni fogjuk, hogy a református szó egész más tartalmat hordoz.

Még egy félreértést szükséges tisztázni. Amennyire nem jelent a református szó egyfajta embertípust, olyannyira nem azonosítható az egyetlen koreszmével sem. Látjuk, hogy a világtörténelemben különböző korszakok váltják egymást, más és más világnézettel és életérzéssel. Vannak, akik a „református” szó hallatán arra a világnézetre és életérzésre gondolnak, ami Kálvin Genfjében keletkezett, s onnan kiindulva más helyekre és országokra is átterjedt. Ezt a világnézetet és életérzést szokták kálvinizmusnak nevezni. Kétségtelen, hogy ami egykoron Genfben és más helyeken történt, az az élet egészét hatása alá vonta. Hollandiában még ma is lehet érzékelni valamit abból, hogy a kálvinizmusnak megvolt a maga komoly befolyása. A református szó azonban nem azokat a változásokat jelöli, melyek Kálvin idejében és Genfjében állami és kulturális tekintetben végbementek. Ezért mi nem foglalkozunk a kálvinizmussal, a kálvinista világnézettel és a kálvinista életérzéssel. Különböző ugyanúgy félreértésnek a „református” szó tartalmát, mint ahogy azt a maga előfeltevései szerint a modern történettudomány félreérti.

A reformáció, amit a reformátorok, közöttük Kálvin is, elindítottak, nem kívánt egy új embertípust létrehozni. Azt sem tűzte ki célul, hogy a koreszmet megváltoztassa. Az a megújulás, ami a reformátoroknak volt a szívügye, az egyházat vette célba. Tehát: az egyház a megújítás tárgya, amiről a református szó is

bizonyságot tesz. Ezt a szót a reformáció korában általánosan használták. Jó példa erre a szigorúan „lutheránus” Konkordia-formula (= evangélikus-lutheri hitvallási irat 1577-ből – a fordító megjegyzése). Ez az evangélikus Augsburgi Hitvallást „A református (reformált) egyházak hitvallása”-nak nevezi, „melynek révén református egyházainkat a pápistáktól és más, elvetett és kárhóztos szektáktól és eretnekségektől megkülönböztetjük”. Igen, a lutheránusok a későbbiekben kísérletet tettek arra, hogy a „református” megjelölést kizárólag saját gyülekezeteik számára tartsák fenn... Gyülekezeteiket úgy is jelölték meg, mint „igazából reformált” közösségeket, szemben a kálvinistákkal, akik véleményük szerint ezt a megjelölést jogtalanul akarták kisajátítani. Nem lényegtelen tehát tudnunk arról, hogy a református megnevezésnek eredetileg milyen elterjedt volt a használata. Tanulságos az is, nekünk reformátusoknak, hogy ez a megjelölés nem valamiféle „cégcím”. A Konkordia találó fogalmazásával: a „református” tehát a pápaságtól megszabadított és megújított egyházat jelöli.

A következő számainkban megjelenő részletek Niesel traktátusából ilyen témákat érintenek: az egyház megújításának zsinórmértéke (a Szentírás); az egyház megújításának szükségessége; miként értelmezzük az egy, egyetlen egyház kifejezést az Apostoli Hitvallásban; a látható és a láthatatlan egyházról; az egyház ismeretető jelei; a gyülekezeti életéről; az egyházi rendről. Mindez a megújítás/megújulás szemszögéből kerül feldolgozásra.

Wilhelm NIESEL

(Fordította és feldolgozta: Békefy-Röhrig Klaudia)

KEGYELEM BŐL VAN MEGTARTÁSUNK – HIT ÁLTAL

TUDJUK-E A HEIDELBERGI KÁTÉRŐL?

A református város létképe a reformáció utáni időből

MIKOR KELETKEZETT?

III. Frigyes pfalzi választófejedelem uralkodása idején, aki a református hitnek fejedelmi védelmezője volt. A Káté 1563. január 19-én teljesen kész volt, ekkor adták le a református egyetemről már nevezetes városban, Heidelbergben, Meyer János nyomdájába, s még ez esztendőben meg is jelent. – Ennek az eredeti kiadásnak a példánya a történelem szele szertehordta. Az ő nyomtatvány egyetlen nyilvántartható, fennmaradt példányát az Osztrák Nemzeti Könyvtárban, Bécsben őrzik.

Egyébként a „hitvalló” fejedelemtől érdemes megjegyezni: II. Maximilian császár az 1566-ban Augsburgban tartott Birodalmi Gyűlés elé rendeltette III. Frigyeset. Azzal vádolták, hogy a református hitújítóknak védelmet nyújt. Bátor hitvallóként kijelentette a nagyhatalmú főurak előtt: lelkiismereti és hitbeli kérdésekben csak egy Urat ismer el, mégpedig „az uraknak Urát és a királyoknak Királyát”. „Ami pedig a Kátét illeti, hitet teszek mellette. Ez a Szentírásban foglaltak alapján oly mértékben van megvédelmezve, hogy legyőzhetetlen, s reménységem szerint, Isten segédelmével, még hosszú időn át legyőzhetetlen marad” – mondotta.

KIK ÍRTÁK?

A heidelbergi egyetem két „református” professzora, Ursinus Zakariás és Oleavianus Gáspár. Mindketten rövidebb-

hosszabb ideig tanultak Kálvinnál Genfben, s a pfalzi fejedelem hívására kaptak katedrát az egyetemen. Mellettük mások is részt vettek az előmunkálatokban, valóságos csapatmunkában folyt az előkészület. A „munkaüléseken” és a vitákon maga a fejedelem is részt vett. A nyomtatás előtt nagybecsű prédikátorok, a heidelbergi egyházi tartomány újhitű szolgálói és esperesei is kifejtették véleményüket a készülő hitvallásról. Így az a közös hit közösségi gyümölcse lett.

HOGYAN ÉS MERRE TERJEDT EL A KÁTÉ?

Igen gyorsan valóságos diadalutatót járt be, lélektől-lélekgig, Európa-szerte. Előbb németföldön, majd Hollandiában, Svájcban, s nagyon hamar hazánkban is megjelent. Az első magyar fordítást Huszár Gál végezte, s Pápán 1577-ben adták ki. Csakhamar Londonban (1572), Párizsban (1607) is olvashatták. A „kisebb” európai nyelvekre nemsokára áttették. 1648-ban magyar közvetítéssel (fordító Fogarasi István) román nyelven is megjelent. De olvasható volt csehül, horvátul, lengyelül, litvánul, ukránul, spanyolul és portugálul. Már 1647-ben arabul is kiadták. Az 1700-as években átkerült a Káté más kontinensekre is, Ázsiába (tamil, szingalézi nyelven), Amerikába angolul 1764-ben. Afrikában különböző nagy törzsnyelvekre az 1800-as évek elején ültették át. Japánban 1875-ben került. 1907-ben Kínába is eljutott. Tudunk héber nyelvű kiadásáról is.

Mértékadó felmérések szerint keletkezése óta a különböző nyelveken több kiadást is megért. Mintegy 210 alapkiadást tartanak nyilván.

NÉHÁNY VÉLEMÉNY A KÁTÉRŐL

Lippel Református Egyház 1610. évi zsinata:

„Isten szent Igéje hitünk és életünk egyedüli szabálya és zsinórmértéke. Az Isten Igéjére épülő vallás summája pedig a Heidelbergi Kátéban nagyszerűen bennfoglaltatik, így hát azt az iskolákban, s tartományunk valamennyi gyülekezetében megtartani és követni rendeljük”.

Az 1619. évi dordrechti zsinat (Hollandia) ülésén hivatalos hitvallássá tették az atyák. Az ott református vendégként jelen volt angol parlamenti tagok hazatérésük után kijelentették: „A kontinensen élő testvéreinknek van egy könyvecskéjük, a Heidelbergi Káté, melynek minden lapja több tonnányi aranyat ér.”

Barth Károly:
„A Káté minden körülmények között az Isten Igéje szerint reformált egyház hitének klasszikus dokumentuma marad.”

Max Goebel német egyháztörténész szellemesen és tömören így jellemezte a nagyvilágban élő reformátusok legdrágább közös iratát: „Benne egyesítve jelenik meg Luther bensőségessége, Melancthon logikája, Zwingli egyszerűsége, s Kálvin Istenért égő szíve.”

Békefy Lajos

Az első magyar kiadás

FOLYAMATOS REFORMÁCIÓBAN ÉLÜNK

KÁLVIN SZÓSZÉKE, AKADÉMIÁJA ÉS EGYHÁZI RENDJE, AVAGY MIT ÜZEN A PRESBITÉREKNEK REFORMÁTORUNK?

A SZÓSZÉK Kálvin számára az evangélium nyilvános hirdetésének kiváltképpen való helye. A Péter Székesszegyházban erről a szószékről naponta többször is hirdette az Igét. Innen szólaltatta meg franciául a mentő szeretet evangéliumát, amely mindenkit engedelmessegre hív. A gyülekezet tagjai a napi igehallgatás révén törekedtek arra, hogy életvitelüket is összhangba hozzák az Úr üzenetével. A legtöbbször igazságtalanság következtében kialakult luxust ugyanúgy ostorozta Kálvin, mint ahogy a gazdag polgárok dözsolését. De nem állt meg ennél, hanem lelkiismeretükre igyekezett hatni, hogy befolyásolja önző életmódjukat, s a szegények iránti könyörületre, az irgalmasság tetteire sarkallja őket.

Genfi Kátét az ifjúság hitbeli nevelése céljából. A Biblia magyarázásának mélységeire is rávezette az Európa minden részéből a genfi Akadémiára siető ifjakat. Ezenközben naponta ontotta tollából a leveleket, ápolva hit-sorsai érdekében a kapcsolatokat királyi, fejedelmi főekkel, reformátorokkal, lelkészekkel, hitünk női követőivel.

1561-ben megjelentetett EGYHÁZI RENDTARTÁSÁBAN rakja le a bibliailag formált és reformált gyülekezeti élet alapjait. Ebben nagy hangsúlyt kap a gyülekezeti tagok együttműködése, aktív közreműködésük a gyülekezeti életben. Ennek testületi kerete a presbitérium. Most Kálvin fő művét, az 1559-es Institutiot idézzük:

„Ugyanaz a presbiter, mint a püspök. És míg az ördög incselkedése folytán az egyházban civakodások nem támadtak, és a népben ilyen hangok nem keletkeztek, hogy én Pálé vagyok, én meg Kéfése, addig a presbiterek közös tanácsa kormányozta az egyházat. Azután, hogy az egyenetlenségek magva megsemmisüljön, minden gond egy emberre nehezedett. Amint tehát a presbiterek tudják azt, hogy ők csak az egyház szokása folytán vannak alávétve annak, aki fölöttük áll, úgy a püspököknek is tudniuk kell, hogy inkább csak szokásból és nem az Úr rendelkezésének igazsága folytán vannak a presbiterek fölött és hogy velük közösen kell az egyházat igazgatniuk.

Meg volt tehát minden egyes városban a presbiterek testülete, melynek tagjai voltak a pásztorok és a tanítók. Mert a népnél a tanítás, buzdítás és javítás tisztét, amit Pál a püspökökre bízott, mindannyian teljesítették; és hogy magot is hagyjanak maguk után, azon ifjak oktatásával is foglalkoztak, akik magukat a vitézkedő anyaszentegyház katonáiként szánták. Minden egyes városnak meg volt jelölve a maga környéke, hogy onnan vegye a presbitereket és annak az egyháznak mintegy a testéhez tartozókat.”

B. L.

Magyar Reformátori ima

Úton járók imádsága

Úr Isten, ki vagy három személybe, ki szeretted fiaidat Fiadért és megáldottad, oltalmazod, meg hajók szálát is megszámláltad; tebened élünk, járunk, soha, és semmi elvessző veszedelem minajtunk a te akaratos, tanácsod nélkül nem eshetik, mert lépésünket, mozgásunkat is te mozgatos, Krisztussal, Lelkéddelel, angyaliddal őrizsz. Ugyan táborot jár környülünk a te irgalmasságod és jó angyalid, mint Dávidnak, Jakóbnak, Ábrahámnak, a próféták és apostolok útát vezetted, oltalmaztad; úgy vezesd, oltalmazd a mi utunkat lelki tolvajtól, ördögtől. Büntől oltalmaz, testi tolvajoktól is oltalmazd, mert tudjuk, hogy te csinálod a tolvajokat, az hitetlent, azaz a büntető gonoszt, nálad nélkül nem árthatnak. Szent Fiad érdeméért a te neved díszesretire áldd meg utamat, tedd hasznossá, áldottá.

Méltosze Juhász Péter
(1536–1572)

A híres genfi AKADÉMIÁT 1559-ben hozták létre, melyben Kálvin szellemében folyt a fiatal teológusok, lelkészjelöltek képzése. „Küldjete nekünk fadarabokat, mi majd nyilakat metszünk befőlük” – hangsúlyozta nevelési célkitűzését Kálvin. 1542-ben megírta a

A kurátor Bibliája

Marosszentkirály – Vásárhelyel szemben, a folyó jobb partján. A város szinte bekebelezte. Neve és temploma István királyra utal. Hite és reménye Jézus Krisztusra mutat. Temploma dombon épült. Aki télen, nyáron ide feljön, megfárad az Igeért. Isten áldásáért érdemes megfáradni. Szombat este is, vasárnap délelőtt, délután is megtelik a templom.

A vasárnap délutáni templomozás után – vagy húsz presbiter van jelen – Bartha Zoltán gondnok szíves szóval invitálja társait a gyülekezeti terembe. Ma töltötte be 75. évét Isten kegyelméből. Jó lenne egy kicsit beszélgetni.

Kézbe ad egy kicsiny Újszövetséget. Kecskeméthy István egykori kolozsvári teológiai professzor fordítása. Megkopott. Ám láthatóan nagy a becsülete. Sorsa is rendkívüli. Bartha Zoltán bizonyágot tesz az Ige megtartó erejéről. A kis Biblia pedig gazdája hűségét tanúsítja. Nagy utat járt meg a Biblia is, gazdája is.

Gondnok testvérünk az I. világháborút követő reménytelen időben látta meg a napvilágot. Sok elsodort falu reménytelen

népe özönlött az országutakon. A II. világháború során a magyar hadseregbe sorozták be. Nagy „körutazást” tettek meg vele. Isten kegyelme azonban megóvta. Golyó nem fogta, betegség nem emésztette. Végül 1945 telén a paksi dunaparton kötött ki. Kis Bibliája itt is sokat olvasott társa volt. Léghelharító üteghez osztották be. Számára a háború akkor ért véget, amikor egy akna eltalálta az ágyút vontató járművet. Még azon órában szovjet fogságba esett. Elvitték a romániai Foksánba. Onnan pedig Európa legészakibb kikötőjébe, Murmanszkba.

Nemcsak az éghajlat és a rossz bánásmód, de a honvágy is gyötörte őt és társait. Sokszor mondogatták egymás között a 40-45 fokos hidegben(!): „Ha szabadulnának, még meztelenül is hazamennének.” Isten hazavezette őt.

Szülei nagy örömmel fogadták, hiszen négy éven át nem hallottak róla semmit. Bibliája azonban két évvel hamarabb tért haza. Addig azt dédelgették. Pakson az történt ugyanis ama bizonyos aknabelővés után, hogy a gépkocsi kabinjából min-

den roncsoltan szerteszóródott. A kis Biblia épségben ért valahol földet. Az úton hevert, amikor egy hadifogoly menetet tereltek arra. Az egyik erdélyi református fiú felismerte a földön heverő Bibliát. Hirtelen mozdulattal felvette. Fogságában őt erősítette. Amikor pedig megszabadult, a név és cím nyomán felkereste a szülőket. Ők „Isten ujját” látták a Biblia sorsában. Reménységre bízta őket. Amikor Bartha Zoltán újra meglátta egykori Bibliáját, Isten üzenetét értette belőle. Istent kell szolgálnia.

Presbiter, gondnok, majd főgondnok lett. Pár éve duplájára bővítették a templomot. Hatalmas, sok leleményt követelő munka volt ez. Egyházi-lakást építettek. Most lelkészlak építésre készülnek. Mindebben benne van egykori fogadalmának teljesítése. *Kívánjuk, hogy a most „hetvenkedő” Presbiter Testvér Isten áldásával érje meg a „kéthetes” kort, s azontúl még sokáig szolgálhassa eklézsiáját. „Sokáig élni és meg nem vénhedni: nagy áldás!”*

P. V.

Bemutatkozik a Biblia-Szövetség

A Biblia-Szövetség története részben egyház-, illetve ébredéstörténet is. Az 1950-es évek elején, amikor az állam nyomására az egyház megpróbálta felszámolni a II. világháború utáni ébredés minden irányzatát, nagyon sokan – egyházunk leghűségesebb és hitben mélyen élő tagjai – lelkileg „sokkos” állapotba kerültek. Hirtelen nem tudtak eligazodni, mert igen sok helyen szembe fordult velük a saját lelkészüik is. Nem jöhettek többé össze az egyházi épületekben, egyházunk vezetői nyilatkozatokban ítélték el az ébredést. Sokan a hívő emberek közül lelkileg, de fizikailag is létbizonytalanságba kerültek. Hol van a helyük? Mit kell ilyen helyzetben tenni? Hol kaphatnak lelki táplálékot és hol találhatnak lelki közösséget? Sajnos sokan el is mentek olyan csoportokhoz, ahol szabadabbnak látszott a hit megélése. Akik addig lelki vezetők voltak, azokat áthelyezték, szétszórta az ország más tájaira. Így az addig hitben élők lelki tanácsadás nélkül maradtak. A lelkész és nem

lelkész jellegű evangélisták, közösségvezetők rendőri felügyelet alá kerültek, vagy sokféle zaklatást szenvedtek el.

Ebben a nagyon nehéz helyzetben, az egzisztenciális fenyegetettségben, a régen is kapcsolatban lévők – ha nehezen is – megpróbálták tovább tartani egymással a kapcsolatokat. Évek hosszú során kialakult egy baráti kör, amely rendszeresen összejárt, sőt évente egy teljes hetet is együtt töltött. Ez mindannyiunk számára kimondhatatlan erőforrás volt. A gyülekezeti lelkészek – a tilalmak ellenére is – tartottak evangélikációkat, csendesnapokat, kihasználva a családi eseményeket is. Ezek az alkalmak sokszor erdőben, gyümölcsösökben, vagy csűrökben voltak. Olyan lelki otthon is volt hazánkban, ahol százsámra fordultak meg – újultak meg s újjászülettek – református lelkészek is. Évtizedek alatt kiépült egy olyan kapcsolatrendszer, amely szinte minden hitben járó testvérrel közösséget teremtett. Sajnos nem csak a lelki megüresedés és meg-

fáradás fenyegette a hitben járókat, hanem az ún. „karizmatikus” veszély is.

A nyolcvanas évek már egyházilag is könnyebb idők voltak, hiszen megindult a hivatalos evangélikációi munka.

Amikor 1988-ban nyilvánvalóvá lett, hogy lehet egyesületeket is létesíteni, azonnal megmozdult a baráti kör és szervezkedni kezdett. Így történt, hogy 1989. május 1-jén – hosszú hónapok előkészítése után – megalakult a Biblia-Szövetség. Akkor a megbeszélések hosszú során nagy kérdéssé vált, hogy az egyház ébredéséért munkát vállalni akaró leendő egyesület milyen nevet válasszon. Végül – sok töprengés és tusakodás után – mégis a „Biblia-Szövetség” név mellett döntött az előkészítő bizottság. Ezzel akarta kifejezni azt, hogy a Bibliát tekinti a legfőbb tekintélynek s mint a reformátorok tették, a Biblia tévedhetetlensége mellett tesznek hitvallást. Hasonló

(Folytatás a 8. oldalon)

Bemutatkozik a Biblia-Szövetség

(Folytatás a 7. oldalról)

megokolásból a teológiai modernizmus, a rajongó mozgalmak és a sokféle misztikus áramlat ellen választották ezt a nevet. Vita volt arról is, hogy miért nem „református” névvel jelöli magát ez a mozgalom? Ez azért van, mert annak idején az ébredésben és a nehéz körülmények között Isten gyermekei összetartottak, együtt imádkoztak és együtt szolgáltak, együtt vállalván az egzisztenciális veszélyeket. Ha akkor egy volt Isten népe, egy jelző ne válassza el őket. Meg kell jegyezni, hogy a Biblia-Szövetségnek túlnyomó többsége református, de több protestáns felekezetnek tagjai is csatlakoztak a Szövetséghez. *Első elnöke Borbély Béla* lelkipásztor volt.

Kezdetől fogva hálásan tapasztalhattuk Isten vezetését. Évekkel a megalakulása előtt bibliaiskola működött Pécelen, a Fekete Péter által épített épületben. (Ő feleségével együtt ezt már nem érthette meg.) Az első néhány hónapban látható volt, hogy a Biblia-Szövetség hamar túlnövi kezdeti kereteit. Ezért tárgyalásokat kezdtünk a péceli református egyházközség presbitériumával a – Forgács Gyula lelkipásztor, majd sárospataki teológiai professzor idejében épült – gyülekezeti ház megvásárlásával kapcsolatosan. Amikor a Szövetség tulajdonába került az épület, megkezdődött az átalakítás munkája.

Közben a szolgálatok – amelyek jó részt addig is folytak – egyre szaporodtak. A legelső külföldi kapcsolatunk a *Liebenzelli Misszióval* létesült. Már 1989 decemberében a Misszió mindhárom vezető embere meglátogatta a Szövetséget és beható tárgyalásokat folytatott a jövőendő együttműködésről. A Vasárnapi Iskolai Szövetség is – már korábban megalakulva – „Isteni rokonságban” élt velünk. Most a Liebenzelli Misszió munkája indult be ilyen módon, együttműködve a Biblia-Szövetséggel. Nemsokára – részben tagjainkból – megalakult az EMO (Evangéliumot Minden Otthonba), majd több más missziói munkaág is.

A munkák gyarapodása miatt meg kellett alapítani az *Országos Bibliaiskola Alapítványt*, később – lapkiadás és könyvkiadás érdekében – az *Ébre-*

dés Alapítványt is. *Lapok: Biblia és Gyülekezet, körzeti lapok.*

A Szövetség munkája sokszínű. Országos vagy nemzetközi teológiai képzést szervez és folytat, egyéb országos konferenciák mellett. Rendszeres evangélizációs munka van az ország különböző gyülekezeteiben. Erdély és Kárpátalja, Jugoszlávia sem marad ki ezekből. Egy napos, vagy egész hetes alkalmak vannak sokfelé az országban. Gondolunk a házaspárok gondozására, valamint a berekfürdői lelkigondozói hetekre, a pedagógus hétre, a gyermek- és ifjúsági hetek és napok sokaságára. A

Szövetség tagsága az ország különböző területein körzetenként találkozik, vagy az országos konferenciákon vesz részt.

Mi a Biblia-Szövetség célja? Sokan, sokféleképpen vélekednek, amikor kívülről figyelik a munkát. Hadd mondja el ezt a Szövetség Alapszabálya. 2. §.: *Az Egyház megújulásának és lelki építésének koncentrált munkálása: a) a Biblia isteni tekintélyének hangsúlyozásával, b) a biblikusan értelmezett evangélizációs szolgálat végzésével, c) a hitre jutottak bibliai tanításával és lelki-erkölcsi megújulásának munkálásával a reformátori hitvallások szellemében.*

Asztalos Zoltán
a Biblia-Szövetség elnöke

A Presbiter Szövetség Elnökségi ülése

A Dunamelléki Egyházkerület Ráday utcai központjában tartotta kibővített ülését szeptember 13-án az Elnökség. Ezen a választott tisztségviselők (elnök, ügyvezető elnök, főtitkár) mellett részt vettek pénzügyi és jogi szakemberek, egyházkerületi területi képviselők Debrecenről Szegedig, a képzéssel foglalkozó szakértők és lapunk felelős szerkesztője. Az ülést megtisztelte látogatásával **Dr. Hegedüs Loránt** püspök is, aki a jelenlévőknek aktuális közegyházi kérdésekről adott tájékoztatást. A megnyitó áhítatot **Balla Tibor** ügyvezető elnök tartotta, majd **Nagy Ferenc József** elnök köszöntötte a megjelenteket. Dr. Csiha Kálmán erdélyi püspök ige hirdetését olvasta fel főtitkári beszámolója előtt **Dr. Ritoók Pál**. Beszámolójának csaknem teljes terjedelmét e számunkban kiemelt helyen közöljük „Isten előtt érünk felelősséget testvéreinkért” címmel. Eseménybeszámolóját Szövetségünk életéből c. rovatunkban tesszük közzé. **Batiz Lajos** előterjesztésében hallottunk tájékoztatást Szövetségünk első félévi gazdálkodásáról. Ebből megtudtuk, hogy az egész 1996. évre szóló kiadási tervezet 36,8%-kal, a bevételi tervezet 43,4%-kal sikerült „tartani”. A félévi pozitív mérlegről, melynek egyenlege 183.057,- Ft, a Számvizsgáló Bizottság elnöke megállapította: „A Szövetség gazdálkodása lényegében a tervezettek szerint folyik.”

A presbiterképzés helyzetével foglalkozott szóbeli és írásos előterjesztésében az ügyvezető elnök. Számot adott arról, hogy a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata augusztus 2-i nagyváradi ülése a presbiterképzéssel foglalkozó előterjesztést örömmel fogadta, s a nem lelkesítő kép-

zésre vonatkozó tervezet kidolgozására is felkérte Szövetségünket. Ebben a munkában támaszkodni kívánunk **Gönczö Sándor** lelkipásztor külföldi tapasztalatokat is feldolgozó közreműködésére. Mindenekelőtt a Károli Gáspár Református Egyetem Nagykőrösi Főiskolájának az oktatási javaslatát szükséges véleményeztetni a különböző egyháztestekkel. A koordinálás és a szakkérdések végzésére a Tanácskozó Zsinat szakbizottságot hív életre, melynek összetételére az ügyvezető elnök javaslatot tett. Az egyházi választásokkal kapcsolatban ismertetésre került a Szövetség felhívása, ami már országos hetilapunkban megjelent. Ugyanakkor a kibővített ülés határozott egy újabb elhatároló nyilatkozat közzétételéről, az utóbbi hetekben tapasztalt zavarkeltó megnyilatkozások nyomán. Ezt a nyilatkozatot „Imádsággal, példamutató módon” címmel lapunkban, s az országos hetilapban is megjelentetjük.

A főtitkár előterjesztést tett a Szövetség tisztújítására, amit 1997. március 31-ig kell lebonyolítani. Erről lapunkban közzétesszük a hivatalos anyagot, Szövetségünk tisztújító rendje címmel. Foglalkozott még az Elnökség a Szövetség 1997. évi kiadványtervezetével, s egyöntetű volt a vélemény: ne végezzen maga a Szövetség kiadói tevékenységet, viszonteladással foglalkozhat. A kiadókat versenyeztetni kell a jövőben tervezett kiadványaink megjelentetéséért. A Presbiteri Kiskönyvtár tematikáját a presbiterképzéshez kell igazítani.

Időközben elhunyt presbiter testvéreinkről megemlékezve, a bejelentések után az elnök imádságával fejeződött be kibővített ülésünk.

Emlékezetes presbiterek

KOÓS LŐRINC (†1843)

és fia

KOÓS FERENC (1823–1905)

Mindenki tudja, hogy apja után emlegetik és becsülik a fiút, amíg az ifjú. Évtizedek múltán az apát emlegetik fia után. Ez az élet rendje. Ezért szólunk ez alkalommal apáról és fiáról együtt.

Amikor 1863. március 25-én Bukarestben Románia első királyné asszonya Eléna – Alexandru Ciza felesége – elhelyezte a református templom alapkövét, így szólt: „Boldognak érzem magamat, hogy a református egyház által Isten dicsőségére építendő templom alapjába én tehetem le az első követ. Mély megindulással látom mind egyre szaporodni Románia földjén azon intézetek számát, melyek a szenvedőknek vigasztalást és segédelmet nyújthatnak”. A fejedelemné Koós Ferenc hívására érkezett az ünnepi alkalomra.

Ki volt Koós Ferenc? – Koós Lőrinc fia. S ki volt Koós Lőrinc? Egy szinte nevesincs jobbágy, kit szorgalma okán szülőfalujából Unokából Magyarórágyra telepített az uraság. A mai magyarórágyi református templom kertjében szép mellszobor emlékeztet Koós Lőrinc fiára. Ugyanakkor pedig a szászrégeni templom kertjében csinos kopjafa őrzi emlékeztétét. Ki volt tehát az a jobbágy, kinek fia (református, magyar, a Makk-féle összeesküvés tagja) Eléna királynét megnyerte a bukaresti első református kőtemplom első téglája elhelyezésére?

Koós Ferenc kétkötetes életrajzából (Brassó 1890) tudunk valami keveset az édesapáról. Nem csoda, hiszen a fiú 15 éves korában árvult el. Tizenegy éves volt, amikor nagy kitüntetés érte: szolgadiáknak mehetett a marosvásárhelyi református kollégiumba. S mégis azt írja, mindent apjának köszönhet...

Koós Lőrinc keményen munkálkodó jobbágy volt. Magának csak négy napon át dolgozhatott. Kettő napja az uraságé volt. *Amde mindennél komolyabban vette az Úrnapját*, mely egészen Istené volt. Az Unokáról betelepített jobbágyot úgy megbecsülte a magyarórágyi eklézsia, hogy rövid idő múltán kurátorává választotta. Az idős Koós Ferenc egyik emléke apjáról, hogy örökké zsoltárokat énekelt. Sokat próbált férfiak erőforrása a zsoltár! Amikor Lőrinc gazda felesége meghalt – Ferenc ekkor még csak 4 éves volt –, egy papleány ment hozzá feleségül. Ez esetben ez is nagyjelentőségű. Mint a magát úgy szerette, nevelte az első asszony gyermekeit. Könyveket adott kezükbe.

Koós Ferenc tulajdonképpen úgy került a kollégiumba, hogy kemény munkában találta a gyermeket az uraság egyik rokona. A 10 éves gyermek vezette az ökröket, s 12 éves bátyja fogta az ekeszarvát! Még azt is elmondja élete alkonyán Koós Ferenc, hogy négy dolgot hagyott reá örökül az édesapa: Istent mindennekfelett tisztelni. Keményen dolgozni. Népéért helytállani. Soha meg nem hátrálni. Volt alkalma ezzel az örökséggel élni. Egy időben ő volt az egyetlen lelkész Brassó és Konstantinápoly között. Annakelőtte a szabadságharc katonája. Osztrák börtön foglya. Egész életén át kémek, besúgók által megfigyelt. Amikor 1869-ben osztrák nyomásra el kellett hagynia Bukarestet, Eötvös József miniszter Erdélybe nevezte ki tanfelügyelőnek s a dévai tanítóképző igazgatójának.

Életpályáját szemléletesen így összegezte: „*Jobbágyfából lettem hazafi, szolgadiákból tanfelügyelő*”.

Koós Lőrinc kemény, fogcsikorgatóan dolgozó életének gyümölcse: fia jellege, hűsége, szolgálatkészsége és hite. Az apa minden karizmája fiát formálta, s abban szolgált tovább.

Bodola Sámuel püspök tudta, hogy miért helyezi Bukarestbe Koós Ferencet. 1855–1869 között szolgálta ott Istent. Templomot épített. Már az első évben iskolát alapított hatvan tanulóval. Létrehozta a bukaresti református dalárdát, a magyarok olvasóköreit. Majd utóbb sok fenyegetés ellenére (osztrák részről!) a „Hunnia” Magyar Kaszinót. Abban az épületben, ahol három évvel korábban az osztrák titkosrendőrség által fogvatartott magyarok sinylódtek. A „Hunnia” tagjai emléklapot kaptak, melynek fölíratára a felkelő nap sugarai között helyezkedett el:

„Romlott szív és romlott elme
Kit hazája hő szerelme
Nagy tettekre nem hevít”.

Több hatalmas utat tett meg Havasalföldön, Moldvában, sőt a konstantinápolyi emigránsok körében. A csángó magyarok közötti adatfelvétele ma is nélkülözhetetlen forrásnak számít.

Amikor kétkötetes önéletrajza után még naplóírásba fog, sok becses adatot közöl mind a romániai, mind az erdélyi magyarság életéből. Naplóírása váratlanul megszakadt. Utolsó mondata ez: „*Meddig folytatom még? Ezt csak a jó Isten tudja. Én megnyugszom az Ő akaratában. S áldom szent nevét mindig, amíg a földön élek. Amen*”. Ez az igazi nagy tettek „titka”, a presbitéri szolgálat lényege.

Papp Vilmos

Szövetségünk tisztújító rendje

A Szövetség 1996. évi közgyűlése határozatainak 5.4. pontja szerint a Szövetség tisztújítását 1997. március 31-ig le kell bonnyolítani. Az alapszabály előírásait figyelembe véve ennek lépéseire és időbeli ütemezésére az alábbi javaslatot tesszük:

1. A területi szervezetek tisztújítása.

a. Azoknak a területi szervezeteknek, amelyek 1996-ban alakultak ill. 1996. december 31-ig megalakultak, tisztújítást tartaniok nem kell (de lehet), legfeljebb a taglétszámának megfelelő küldöttereket kell kiegészíteniük (8 tagonként egy küldött). A többi területi szervezetben tisztújítást kell tartani.

b. Az alapszabály III. 6.2. pontja értelmében az egyházkerületi szervezeteket azok a tagok alkotják, akik még nem szerveződtek egyházmegei szervezetbe.

c. A tagok névsorát a jelenleg is működő területi szervezetek részére az 1996. október 31-i állapotnak megfelelően a szervezetek elnöksége részére a főtitkárnak 1996. november 10-ig meg kell küldenie. Egyidejűleg közölni kell, hogy az alapszabály III. 6.8. pontja értelmében hány küldöttet küldhet a területi szervezet a szövetségi közgyűlésbe. Az ezen időpont után alakuló szervezetek esetében a küldöttek számát az alakuló területi közgyűlés összehívásával egyidőben kell a főtitkár bevonásával meghatározni. Az ezután időpontokban belépő tagok számát az

1997. évi szövetségi közgyűlés alkotó tagjaiként nem lehet figyelembe venni.

d. A területi szervezetek elnökségének az alapszabály III. 6.11. pontja értelmében 1996. november 10-ig 3 tagú jelölő bizottságot kell felkérni, akik később a választási bizottságot is alkotják.

e. A területi tisztújító közgyűléseket 1996. december 10. és 1997. január 31. között kell megtartani, amelyeket az alapszabály III. 1.3. pontja értelmében 20 nappal a közgyűlés időpontja előtt írásban kell összehívni. A meghívó mellékleteként meg kell küldeni a jelölő bizottság javaslatát annak ismeretében (lásd fenti c. pont), hogy a területi közgyűlés hány küldöttet küldhet a szövetségi közgyűlésbe. A jelöltekről legalább néhány soros ismertetést kell közölni. (Hány éves, hol presbiter, mióta, mi a foglalkozása, milyen szolgálatot végez stb.)

f. A területi közgyűléseken az elnökség tevékenységéről rövid beszámolót kell adni. A választáskor titkos szavazást akkor kell elrendelni, ha több jelölt van, ill. ha ezt a jelenlevők több mint 30%-a igényli.

g. A megválasztott tisztségviselők és küldöttek nevét az új elnökségnek 1997. február 10-ig a szövetség elnökségének be kell jelenteni.

2. A szövetségi elnökség és a tisztségviselők megválasztása.

a. A szövetségi tisztújító közgyűlést 1997. március 1-31. között kell megtartani és azt 20 nappal a kitűzött időpont előtt az alapszabálynak megfelelően kell összehívni.

b. Az összehívó levéllel együtt kell megküldeni az 1996. évi közgyűlésen megválasztott öttagú jelölő bizottság javaslatát az elnökség tagjaira, ill. a tisztségviselőkre vonatkozólag. A jelölteket röviden be kell írásban mutatni.

c. Az összehívólevelet a fenti 1. g. pont alapján 1997. február 10-ig bejelentett küldötteknek kell megküldeni.

d. Az 1997. évi szövetségi közgyűlésen csak ők vagy írásban meghatalmazott helyettesük vehet részt szavazati joggal.

e. A szövetségi közgyűlésnek az alábbi tisztségviselőket kell megválasztani:
– az elnökség tagjait, úgymint: elnököt, ügyvezető elnököt, missziói titkárt, gazdasági bizottsági elnököt, jogtanácsost, valamint további 3 tagot,
– a számvizsgáló bizottság tagjait, úgymint elnököt és két tagot,
– az etikai bizottság tagjait, úgymint elnököt és két tagot.

Az Elnökség a tisztújításra vonatkozó előterjesztésben foglalt javaslatot elfogadja, annak a Presbiter c. lap legközelebbi számában való közzétételét elrendeli.

A II. Helvét Hitvallás a presbiterekről

Mivel az egyházban, ahol egyébként a keresztyén tanítás virágzik, a hamis beszéd is felnövekszik, és sok megátalkodott és lázadó üti fel a fejét, akik miközben kitünően tettetik magukban a hitet, de a hithez méltóan semmit sem cselekesznek... ezért az egyháznak nemcsak ígéhirdetőkre és tanítókra van szüksége, hanem presbiterekre vagy öregekre is..., akik a törvény erejével mérsékelik és megfékezik a keményszívűeket és orcátlanul vétkezőket... Fontos, hogy milyen szellemi fölkeltséggel, tiszta élettel és állhatatossággal ékeskednek a presbiterek... Az ilyenek legyenek jó emberek, szentek, hívők, igazak, mértékletesek, szilárdak és vallásosak, akik nem csupán akarják, hanem képesek is véghez vinni a szükséges feladatokat.

Meggyógyult ember hálaadása

Áldjad én lelkem az Urat és egész bensőm az ő szent nevét. Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről. Aki megbocsátja minden bűnödöt; meggyógyítja minden betegségedet. Aki megváltja életedet a koporsótól, kegyelemmel és irgalmassággal megkoronáz téged. Uram, kiáltottam és meghallgattál. Köszönöm Atyám, hogy bűneimért dorgálásodra méltattál, megostoroztál és fiaddá fogadtál. Ó, én szabadításomnak Istene, adj nekem most már arra is kegyelmet, hogy ez az én megtartott életem, ez az én visszaadott egészségem, ez az én meggyógyult lelkem és testem a Te dicsőségedre szolgáljon, az Úr Jézus Krisztus által. Amen.

(A III. Magyar Református Világtalálkozóra megjelent énekeskönyv imáiból)

Nemzetközi Presbiteri Konferencia volt Tahiban

A nemzetközi presbiteri konferencia határon túli vendégeinek egy csoportja Szövetségünk két képviselőjével (balról jobb-ra): Dr. Ritoók Pál, Vándor Gyula (mindketten a szövetség tisztviselői), Ács Zoltán, a Szlovákiai Református Egyház főgondnoka, Zsón Árpád szlovákiai presbiter, Peres Imre, a komáromi Kálvin János Intézet igazgatója, Horkay László nagydobronyi lelkipásztor, Bustya Dezső, az Erdélyi Egyházkerület lelkesi főjegyzője, Márton József nagybányai gondnok, Katona Zsigmond erdélyi presbiter, Nagy Alos, az Erdélyi Egyházkerület egyik főgondnoka.

1996. szeptember 2. és 6. között a Magyar Református Presbiteri Szövetség Nemzetközi Presbiteri Konferenciát rendezett. Az alkalmon 109 határainkon inneni és túli testvérünk vett részt. Nagy örömmel szolgált, hogy Szlovákiából, Kárpátaljáról, Erdélyből és a Partiumból is jöttek presbiterek, közülük többen szolgálták is közöttünk.

Balla Tibor a Presbiteri Szövetség ügyvezető elnöke megnyitójával és **Dr. Ritoók Pál** főtitkár köszöntőjével vette kezdetét a konferencia. Ezt követően a III. Magyar Református Világtalálkozó kapcsán hangzottak el vélemények, tapasztalatok, az egyes rendezvényeken részt vevő presbiterek tartottak beszámolót.

A hét további napjaiban a négy hazai egyházkerület egy-egy képviselője szolgált közöttünk. Alkalmunk nyílt arra, hogy a II. Helvét Hitvallás egy-egy fejezetét kibontsuk, párhuzamot állítsunk a Hitvallás és a Heidelbergi Káté kérdéscsoportjai között. Előadást tartott többek között **Dr. Fekete Károly** lelkipásztor, a Debreceni Teológiai Akadémia előadója. Előadásának témája az egyház, annak feje (Krisztus) és az egyház szolgálói. A II. Helvét Hitvallás XVII. és XVIII. fejezete alapján meg kell különböztetnünk – mondta – a diadalmaskodó egyházat, mely már most ünnepli Krisztus győzelmét és a harcok egyházát, mely állandó harcban áll a bűnnel, a gonosszal. Egy másfajta megközelítés szerint megkülönböztethetjük a látható és a láthatatlan egyházat. A látható egyház a szervezetet jelenti, melyet a külsőségek jellemeznek, választói névjegyzék, sákramentumok, stb. A láthatatlan egyház az az emberek alkotják, akik már igazán, szív szerint Krisztushoz tartoznak, akik már döntöttek mellette. Sajnos e két fogalom nem teljesen fedi egymást, sok még a „kereső” egyháztag.

Bustya Dezső kolozsvári lelkipásztor, az Erdélyi Református Egyházkerület főjegyzője a Hitvallás IX. fejezete alapján az ember szabad akaratáról és képességeiről beszélt. Azt a kérdést taglalta, hogy milyen volt az ember a bűnös előtt, milyen lett utána és milyenné lehet az újjászületés után. Az ember tragédiája, hogy a jó helyett a rosszat választotta, így szembefordult az Istennel.

Csernák Béla bihari lelkipásztor, királyhágómelléki egyházkerületi főjegyző az eleve elrendeléssel és kiválasztással kapcsolatos kérdésekről, a ma létező és élő tévhitekről beszélt a X. fejezet kapcsán. Minden embernek önmagának kell tisztáznia: Ki nekem Krisztus? Kicsoda számomra Isten? El kell ismernünk mindenhatóságát, életünknek csakis Vele van értelme, Nélküle értelmetlen az. Isten arra választott ki, hogy megszenteljen, nem mert tökéletesek vagyunk, hanem azért, mert a kiválasztás az Ő szuverén joga.

Dr. Balla Péter lelkipásztor, a Károli Gáspár Református Egyetem docense a XI. fejezet alapján a teljes Hitvallás, hitünk és életünk központi személyéről beszélt, Jézus Krisztusról, a világ üdvözítőjéről, megváltójáról, Akit Isten küldött, mert azt akarja, hogy „minden ember üdvözljön és az Igazság ismeretére eljusson”. Ez az Igazság Jézus, Aki egy személyben volt igaz ember és igaz Isten. Tömeg előtt soha nem jelentette ki magát, az egyes embertől várja, hogy felismerje és elismerje Őt. Nem tőri be az ajtót, hanem zörget, ennek meghallásához csendre és beengedésre van szükség.

Korsós István noszvaji lelkipásztor, a Lelkészei Szövetség elnöke a közeledő egyházi választások, a tisztújítás lelki-teológiai és jogi-gyakorlati kérdéseiről tartott előadást. Szívünkre helyezte, hogy nagy felelősség hárul ránk, presbiterekre is. Beszédes viszonyban kell lennünk és maradnunk lelkéseinkkel és az élő Istennel, imádság-

ban kell tusakodnunk a békés, tiszta, érdekes és harag nélküli változásokért, hisz egyszer „mindannyiunknak meg kell állnunk Isten ítélőszéke előtt, hogy ki-kik megjutalmazassék aszerint, amiket e testben cselekedett: vagy jót, vagy gonoszt.”

Dr. Börzsönyi József lelkipásztor, megbízott zempléni esperes, a Sárospataki Teológia tanára a XII. és a XIV. fejezet alapján a bűnbánat és a megtérés összefüggéseiről szólt. A hívő, megtért emberre is vonatkozik a törvény, tükröz és korlát számára, atyai irányítás, melynek célja a bűnbánatra való vezetés. A bűntudat csak győzelem, az Isten előtti teljes bűnbánat a megtérés, újjászületés egyetlen útja.

Peres Imre lelkipásztor, a komáromi Kálvin János Intézet igazgatója a XV. és XVI. fejezet alapján arról tartott előadást, hogy milyen kapcsolatban áll hitünk a jócselekedetekkel és a ma presbiterének életében hogyan kell a „nemes” cselekedeteknek megnyilvánulniuk. Az öszövetségi ember életében egy kultikus cselekvés volt csupán, de a próféták a szövetségi hűség megtartására emlékeztettek. A mai ember sok mindenben hisz, pedig egyedül Isten ad üdvösséget. Egyedül Tőle kell segítséget várnunk, a hit Hozzá való feltétlen ragaszkodást jelent, ezen felül bűneink napontkénti megvallását, megkeresztelkedést és megtérést is. A hitben növekedésre van szükségünk, ezt ugyanúgy el kell kérnünk, mint a tanítványok tették egykor. A hit gyümölcse minden jócselekedet, Pál is így biztat: „buzdítsuk egymást jócselekedetekre.” Presbiterünk életében a hitnek „mérceje” a jócselekedet és ha el is végezzük szolgálatunkat, akkor sem dicsekedhetünk, hisz csak Istentől rendelt kötelességünket végezzük. A jól végzett szolgálat jutalma a még több szolgálat.

Horkay László nagydobronyi lelkipásztor a Kárpátalján folyó gyülekezetek építéséről, annak gyakorlati dolgairól, problémáiról tartott előadást. Kárpátalján 3 ref. gimnázium működik jelenleg és Istennek legyen hála azért, hogy Magyarországon is közel 50 teológus tanulhat. A gyülekezetépítés alapjait öt pontban fogalmazta meg: Evangélizáció; bel- és külmiszió; új gyülekezetek „plántálása”; diakónia; iskolák fenntartása, támogatása.

Előadásának lényege: „Ne azon panaszkodjunk, amink nincs, hanem annak örüljünk és adjunk hálát, amink van.”

A konferencia minden estéjén presbiterek tartottak evangélizációs alkalmakat, sőt **Dr. Hegedüs Loránt** dunamelléki püspök is megtisztelte jelenlétével összejövetelünket és evangélizációt is tartott. **Vándor Gyula**, a Presbiteri Szövetség missziós titkára énekeket tanított a jelenlévőknek.

PRESBITEREK VERSES VALLOMÁSAI

LÉVAY BOTOND

Köszönöm

*hogy nem adtál bitor hatalmat,
köszönöm Istenem,
se potya vagyont, se rangot,
fírnevet, s hozzájuk nagy pofát,
sem céda elveket, sem
fióember-eszméket,
hogy most mindet elvedd
hópelyheddel;
köszönöm, hogy egyáltalán legyen
semmit sem adtál,
mindig csak annyit, hogy elég legyen
egészségre, szerelemre, melankóliára
a természet kegyes kasztjában.*

KOVÁCS TIBOR

Beleférek?

*Fecskék készülnek útrakelni.
Lehet szavakat visszaperelni?
Kevés volt az Isten-dicséret.
Dávid, énekkarodba beleférek?*

Őszi levél

*A Hegyi beszéd
pillangójaként
repülsz elém
a fáról.*

*Szárnyadra színt
klorofil-fiány
varázsol.*

*Bolátog-szegény
felemellek
a sárból.*

Garamszentgyörgyön szolgáltunk

Lévától 10-15 km-re található az a kis magyar lakosú falu, melynek szlovák nevet oly nehéz kiejteni. Templomának parókija egyébként üresen áll, most azonban tele van a fiatalok vidám hangulatával. Ifjúsági tábor kezdődött.

Szlovákiában nem REFISZ, hanem FİRESZ néven gyűlnek össze a Jézust kereső fiatalok. 1996. július 18-21. között kb. 110 fiatal táborozott a parókian. 15-től 25 éves korig az ország szinte minden részéből jöttek a magyar nyelvű fiatalok.

Minket – feleségemmel – evangélizációra hívott meg a vezetőség. Azt tapasztaltuk, hogy a fiatalok kisebb része már találkozott az élő Megváltóval. Ők szolgáló szívvel álltak azok mellé, akik kerestek valamit, Valakit. Mi is hozzájuk szoltunk.

Éles kérdések hangzottak: „mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, de önmagát elveszíti” (Luk 9,25); „miért és mit hiszel?”, „mi értelme van a templomba-járásodnak?”, „mi lesz a büneiddel?”. „Üdvösség vagy kárhozat lesz az osztályrészed?”. Megdöbönt csend jelezte, hogy ők is erre keresik a választ. Elfogadó szívekkel és fülekkel hallották, hogy a sok-sok „forrás” közül, melyekből eddig merítettek, nem fakad élő víz! A zoltáros vallomásaival együtt érezték, hogy „Minden forrásaim Belőled fakadnak” (Zsolt 87,7).

Reggel elég későn keltek a fiatalok. Mi – feleségemmel – korai csendesség után egy padon vártuk a többiek ébredését. Egy fiú ült mellettünk, mereven, maga elé nézett. Atyámfia, kérdeztem, te milyen vezérfonal szerint olvasod a Bibliát?

Én nem olvasom a Bibliát – mondta zavartan. Egyetemem végzett fiatal volt, tele tele kérdésekkel, „görcsökkel”, melyek a keresztyén hit és az önmaga életére vonatkoztak. Ő még soha senkivel nem tudott erről beszélni, ezért jött ide! Talán fél órát beszélgethettünk, amikor is a végén mosolygó arccal köszönte, hogy szóba álltunk vele. Azt éreztem, hogy ha nekünk nem is, de a Szentírástak hatalma volt a fiatalemberen.

Ebédre jöttünk a szállás felé, miközben feleségem egy idősebb fiúval elegyedett beszélgetésbe. Kiderült, hogy öngyilkosság szándékával foglalkozik, de ezeket a napokat még meg gondolásul szánta magának. A hosszabb beszélgetés után a fiú arca egyre derültebbé vált. Embernek köszönte azt, amit egyedül Isten adhat.

Vasárnap (az utolsó este) nagy-nagy sokadalom gyűlt egybe a templomban. Az utcákon az autók tömege állt.

Az Ige a Róma 12,2 alapján szól. „Rajonganak az Istenért, de nem a helyes ismeret szerint”. Pál számára is a Golgota Istene, az érte szenvedő Jézus Krisztus jelentette a helyes ismeretet. A jelenlevők számára is csak egy lehetőség van arra, hogy ne kárhozzanak el, ha a Golgotán függő Megváltótól elfogadják a bocsánatot, és ki tudják mondani a hála mondatát:

„Itt van szívem, neked adom Uram”.

Garamszentgyörgyi fiatalok... 110 lélek szántóföldje. Hullott a mag... vajha százannyit teremne... s ezekből a fiatalokból élőhitű Krisztus gyermekei, presbiterei válnának.

Vándor Gyula

Gazdasági ügyeinkről...

Hogyan kell figyelembe venni a lelkészek helyi javadalmában szereplő természetbeni juttatást (lakás és közműdíjak) a nyugdíjintézeti járulék megállapításában?

A kérdésre két helyes választ is lehet adni.

1. Az egyik az 1967. évi egyházi nyugdíjtörvényen alapuló szabályozás, amely szerint a természetbeni juttatást havi 185,- Ft összeggel kell figyelembe venni. Ez az összeg ma már természetesen irreális, de fennálló szabályon alapul. Alkalmazásának előnye, hogy mind a lelkészeknek, mind a gyülekezetnek a nyugdíjintézeti járuléka – az egyéb járulékköteles javadalmakon felül – csak ennyivel növekszik. Ennek megfelelően viszont a lelkészi nyugdíj megállapításakor ez kedvezőtlen tényező.

2. A másik megoldás, ha a természetbeni juttatást tényleges értékén, esetleg egy meghatározott összeggel állapítják meg. Ez magasabb nyugdíjintézeti járulékot jelent mind a lelképásztorra, mind a gyülekezetre nézve. A lelkész nyugdíjára vonatkozólag viszont kedvező hatással van.

A fenti indokok miatt egyes egyházközségek bizonyos ideig az első, a lelkész nyugdíjazásának közeledtével a második megoldást alkalmazzák.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a természetbeni juttatások a személyi jövedelemadóról szóló törvény értelmében egyházi személyek esetében adómentesek.

Dr. Ritoók Pál

Sivatag vagy kánaán? – III.

Sorozatomban első részében a Biblia, második részében a régészet alapján bizonyítottam, hogy az ókorban zöldellő táj volt az egész „termékeny félhold”, s Izrael földje (ezen belül) pedig különösen gazdagon termő terület.

De hogyan, s mikor sivatagosodott el? ... Természetesen nem egyik esztendőről a másikra – s nem is magától! Az emberi tevékenység oly mértékben képes tönkretenni a természetet, amint azt – kellő ismeretek híján – el sem tudjuk képzelni! ... Az emberiség a legutóbbi időkig abban a hitben élt, hogy a természet mindent kibír! ... A kiirtott erdő helyébe majd nő másik, s a tövig lelegett mező is újra és újra zöld füvet terem – gondolták...

A valóságban azonban lemossa a vékony földréteget a hegyekről az eső, ha már nem tartják meg azt a fák gyökerei. Így a hajdan erdős hegyvidék – történelmileg rövid idő alatt – kopár sziklavilág lesz.

Az öntözőcsatornákkal elárasztott termőföld egy ideig bővebben terem – aztán eliszaposodnak a csatornák, s rosszabb, terméketlenebb lesz a talaj, mint az öntözés előtt.

Ezt a két pusztító hatást is csak az újkorban értették meg a tudósok. (Ámbár hiába, mert pl. azóta is tömegesen égetnek erdőket!) Arra azonban csak a legutóbbi évtizedekben jöttek rá (az afrikai Szahara-sivatag feltűnően gyors terjeszkedésének okait keresve), hogy a teljes elsivatagosodást mi okozza...

A sík vidéken, ahol már a kevés eső miatt nem érdemes földműveléssel próbálkozni, a gyér fűvön állatokat lehet tartani. ...S milyen állatokat legeltetnek az ilyen füves pusztákon? Hát persze birkát mindenekelőtt, miután ez az állat az egészen gyér, rövidszálú fűvet is lelegeti, méghozzá tövéig! Ezzel azonban tönkre is teszi a mezőt: a tövigrágott fűfélék a szárazságban kipusztulnak, s gyökereik azután nem tartják már össze a laza talaj felszínét. Egy száraz, szeles esztendő kell már csak, amikor a kiszáradt fűtöveket felkapja a szél... Erre aztán egy másik légáramlat forró homokot terít, s kész a sivatag! Ki gondolná – akár csak pár évtized múltán –, hogy egy hajdan virágzó táj vált előtte füves pusztává, majd igazi sivataggá...?

Napi bibliaolvasásom során mostanában különösen figyelek a tájra, növényzetre vonatkozó ószövetségi ígéretekre. Megjelöltem magamnak tucatnyi ígeryelvet, ahol erdőkről esik szó Izrael földjén, s ezen belül ismételtén tölgyesekről is. Bizony, nem az Ábrahám történetében előforduló „Mámre tölgyese” az egyetlen! (Pl. Birák 4,11; Zak 11,2).

Olvasunk viszont a prófétai könyvekben ismétlődően ítéletes mondatokat, melyek szerint pusztasággá lesz Izrael országa, ha elpártolnak az Úrtól, s idegen isteneket (bálványokat) imádnak. Tudjuk, hogy Izrael nem hallgatott a prófétai szóra, s ismételtén idegen hódítók pusztították földjét. A hódító-pusztító hadak (asszírok, babiloniak, szírek, stb.) pedig a természetet sem kímélték. Utoljára a rómaiak (Kr. u. 70-ben) Jeruzsálem ostroma idején letarolták a környező erdőket mind, hogy a hosszú ostrom idején az akkori haditechnika céljaira felhasználják fáját.

De az „i”-re a pontot az arab hódítás tette fel. Előzőleg a rómaiak még újjáépítették a lerombolt Jeruzsálemet (Hadrianus császár, zsidók kizárásával), s tőlük a Bizánci birodalom örökölte meg Júdea provinciát. A fokozatosan pusztuló vegetációjú országot a VII. században nomád nép foglalta el. A pusztákról beözönlő állattenyésztő arabokat nem érdekelte a még megmaradt termőföld; nem is értették a földműveléshez. Ráengedtek állataikat (köztük a sok birkát) a még létező termőföldre! A következményt nem részletezem újból... Csak annyit még, hogy mire az országot ellepő arabok is kezdtek földet művelni – már alig akadt megművelhető terület! Kiszáradt már a tengerparti síkság, csupasz sziklacsúcsok meredeztek az égnek – csupán a folyóvölgyekben maradt némi vegetáció...

Az ítélet beteljesedett: „...feljő a keleti szél, az Úr szele támad fel a pusztából; kiszárad kútfeje, elapad forrása; az rabolja ki minden drága kincseinek tárházát” (Hós 13,15).

Kövespataki László

OKTÓBERI ZSOLTÁR

Úgy jöttem futva, félve, fájva,
(Zokogott kinn a bíbor ősz),
Szívembe zendült szent
hossánna,
S félttem, a fájdalom legyőz.

A rozsdabarna rengetegből
Sóhaját küldte száz levél.
Hallottam; fent a sárga lombon
A Bánat sir, s zenél, zenél.

Futva jöttem. Virágos álmok
Sorra feküdtek halva ott.
Kértem a fákat: ó, mire
vártok?
S az erdő sirt és hallgatott.

Koldus szívemet fájdalom járta,
Hulló ködök álmát belepték.
Rongyossá tépett könnyes
ruhába
Úgy kértem ott az őszi estét:

Tavaszi álmok dalosa voltam,
S már mind feküsznek
halva ott...
Ide jutottam. Merre menjek?
S az erdő sirt és hallgatott...

Október volt, október vége...
Belénk sajdult: mi lesz velünk?
És akkor ott a sárba, őszbe
Üzentél drága ünnepünk.

Éreztem akkor: te üzentél!
És lángra gyúlt kihűlt szívem.
S azóta én a ködben, sárban
Szavad: a szent tavaszt viszem.

S halnak, hullhatnak mind a
lombok;
Te vagy a zengő győzelem!
Drága pompába, virágba
bomlott
Csodás tavaszba jössz velem!

Elébed hullok, megrongyolt
lelkem
Belőled új erőt kapott.
Október végén tavaszra leltén
Köszöntöm drága, szép napod.

Élő hittel és zsoltáros szívvel
Tépett lelkem neked így hozom.
Október harmincegy:
diadalmas élet,
Köszöntelek és imádkozom!

Kolozsvár, 1951. okt. 29.

Csiha Kálmán
erdélyi püspök

Emlékezünk és búcsúzunk

Presbiteri búcsúlevél lelkipásztorunktól

Megdöbbenve, de Isten akaratába megnyugodva vettük tudomásul a szomorú hírt, hogy Dr. Kormos László, a debreceni nagyerdei gyülekezet volt lelkipásztora augusztus hó 31-én, életének 76. évében, súlyos betegség következtében visszaadta lelkét Teremtőjének.

Halálával egyházi és lelkési szolgálatának közel fél évszázados küzdelmes és igen fáradtságos évei zárultak le.

Mi, a debreceni nagyerdei gyülekezet presbiteri, Óbence egy törekvő, a teológiai és világi tudományok iránt egész életre elkötelezett embert ismer-

tünk meg. Ezt bizonyítja az, hogy teológiai tanulmányainak végzése idején még 4 szémeszterti hallgató az egyetem magyar-történelem szakán és sikeres tanulmányokat folytatott a levéltári szakon is, melynek eredményeként megbízták a Tiszántúli Egyházkerület és Kollégium levéltárának igazgatói teendőinek az ellátásával is. Ezenkívül a Magyarországi Egyházi Levéltárak Egyesületének elnöke és a Nemzetközi Levéltári Tanács egyházi szekciójának a titkára is volt. Mint lelkipásztor szolgálatát a Zsoltárok könyve 50. rész 14–15. verseiben foglaltak szerint végezte:

„Hálával áldozzál az Istennek és teljesítsd a Felségesnek fogadásaidat és hívj segítségül engem a nyomorúságod idején és megszabadítalak téged és Te dicsőítesz engem”.

A mi egyházunknál 17 évig szolgált. Amikor gyülekezetünkben a szolgálatot megkezdte, látta és tapasztalta, hogy az állami beavatkozások miatt egy igen szétzilált, hitében megingott gyülekezetet vett át. Ezek láttán megfogalmazód-

tak benne azok a feladatok és teendők, melyeket el kell végezni annak érdekében, hogy a gyülekezetet és ezen belül különösen a fiatalokat visszavezesse az Isten által kijelölt útra. Az Isten adott neki mindenkor lelki és testi erőt ahhoz, hogy hitvallásához híven, elhivatottságából adódó kötelezettségét teljesítse. Az igen küzdelmes és gondokkal terhelt évek során volt még arra is ideje, hogy több mint 200 tanulmányt megjelentessen és korábbi Kunmadaras és Kenderes szolgálati helyeinek történetét megírja.

Most, amikor presbiterársaim nevében mindvégig tisztelt és szeretett volt lelkipásztorunktól elbúcsúzunk, kérjük a mindenható Istent, hogy adjon fáradt testednek csendes pihenést a sír ölében, lelkednek pedig fénylő koronát a viszontlátás hónapában az egekben. A boldog feltámadás napjáig Isten veled!

Benedek Károly

a Debreceni nagyerdei egyházközség

presbiter

az Országos Presbiteri Szövetség tagja

Szerkesztői üzenetek

Szerkesztőbizottságunk nevében is hálásan köszönöm hazai és külföldön élő Testvéreink bátorító, elismerő, többre bízó szavait és leveleit, melyekkel az utóbbi hónapokban lapunkat, s munkánkat illették. Vagy húsz ilyen megnyilatkozásról tudunk. A III. Magyar Református Világtalálkozó során bizonyossá vált, hogy missziói szolgálatot végzünk egyházi sajtónknak ezzel az eszközzel. Szívünkben visszhangzik ez a sokaktól hallott mondat: „Várjuk a Presbitert, várjuk a következő számot!”. Adja Urunk, hogy ennek az elvárásnak méltóképpen megfelelhessünk!

Pünkösdi számunk után írta Dr. Szönyi László presbiter testvérünk (Budapest): „Kiemelkedően a legjobb lap szám volt az abban az időben kezembe került magyarországi református írott sajtót illetően, elsősorban nagyon gyakorlatias tartalma, de a mindennapokban eligazítást nyújtó, a lap egészének szerkezetében igen jól elosztott, csoportosított írásai”. Köszönjük az érdembeli, szakszerű indoklást! Debrecenből sereglének lapunk szerkesztőségébe a mesteri írások és versek. Kovács Tibornak (Nagyerdői Gyülekezet) köszönöm „öszikéit”, s a gyülekezeti lapot. Lévy Botond presbiter verseit szintén előkészítettük megjelentetésre. Örömmel olvastam a debre-

ceni városi önkormányzat támogatásával megjelent „A hit gémeskútja” c. prózakötetét. Következő számainkban szándékozunk ebből részleteket közölni. A Mester utcai Egyházközség „Harangnyelv” c. lapját köszönettel vettem kézhez. Kozma György órnagy (Nagytemplomi Gyülekezet) írása a munka bibliai és református értelmezéséről hasznos írás. Terjedelmi okok miatt inkább részletek közlését tartanánk jónak. Versei közül egyet előkészítettünk közlésre. Dr. Gombos Miklós (Budapest) megemlékező sorai Szabolcska Mihályról bizonyára sokakban ébresztenek szép emlékeket. Közlésre előkészítettük, köszönjük. Szabados Gyula noszvaji presbiter testvérünk magas kora ellenére fiatalosan termékeny. Versei tiszta hangú vallomások kegyelmes Urunkról, egyházunkról, a presbiteri szolgálatról. „Presbiterek verses vallomásai” címmel rovatot indítunk, ebben az ő verseit is közöljük.

Kérjük és várjuk továbbra is Kedves Olvasóink, Presbiter Testvéreink írásait. Csak annyit szeretnénk kérni: szíveskedjenek azokat gépelve küldeni, mert az átgépelésre nincs módunk!

Testvéri köszöntéssel és áldáskívánással:

Felelős szerkesztő

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL

ÁPRILIS

3. Főtitkári értekezlet volt, amelyen a májusi elnökségi ülés előkészítése volt a főtéma.

11. A Királyhágómelléki Egyházkerület Érmelléki Egyházmegyéjének közgyűlésén és presbitéri konferenciáján a főtitkár vett részt és ismertette a Szövetség munkáját.

13. A tiszaföldvári presbitéri bibliaiskolán a főtitkár az egyház anyagi ügyeiről és azok lelki hátteréről tartott előadást.

14-21. A református iskolaigazgatók hollandiai tanulmányútján az ügyvezető elnök vett részt. A tanulmányutat az ETI szervezte.

18. A Zainat ülésen az elnök, az ügyvezető elnök és a főtitkár is részt vett.

23. A Ráday Kollégiumban a presbitérképzés helyzetéről és terveiről tartott a Szövetség megbeszélést, amelyen az ügyvezető elnök és a főtitkár vett részt. Az elhangzottak alapján ajánlásokat fogalmaztunk meg, amelyeket a résztvevőknek eljuttattunk.

24. A Zsinati Irodában a „Magyarország 2000” evangélikációról volt megbeszélés, amelyen a főtitkár vett részt.

Ugyanezen a napon a Vértessaljai Egyházmegye közgyűlésén az ügyvezető elnök vett részt és szólalt fel.

27. Körzeti presbitéri csendesnap volt Balatonlellén az esperes és az ügyvezető elnök szolgálatával.

MÁJUS

4. Elnökségi ülés volt, amelyről a Presbíter c. lapban közlemény jelent meg.

6. A Presbíter c. lap szerkesztőbizottsági ülése volt, amelyen a pünkösdi számot készítették elő.

11. A Budapest Északi Egyházmegye bibliaiskoláján az ügyvezető elnök számolt be a hollandiai útról.

12. A gödöllői körzeti presbitéri konferencián Isaszegen Kovács Péter elnökségi tag és a főtitkár tartott előadást.

Ugyanezen napon körzeti presbitéri konferencia volt Bián is az ügyvezető elnök szolgálatával.

19. A kisoroszi körzeti presbitéri konferencián a főtitkár tartott előadást anyagi ügyeink lelki hátteréről.

20. A Debrecen-Homokkerti Egyházközségben egy hetes presbitéri evangélikáció kezdődött, ahol az első napon a főtitkár szolgált.

28. A Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának presbitérképzéssel foglalkozó bizottsága alakult meg és dr. Cseh Lajos tagtársunkat választotta elnökévé. Az ülésen az ügyvezető elnök és a főtitkár is részt vett.

27. Körzeti presbitéri csendesnap volt Vértessacsán, ahol az ügyvezető elnök is szolgálatot végzett.

JÚNIUS

2. A Baross téri gyülekezetben a missziói napon a főtitkár adott tájékoztatást a Budapest '96 evangélikációról.

Ugyanezen a napon délután a budafoki gyülekezetben a presbitéri szeretetvendégségen a világtalálkozó feladatairól és jelentőségéről tartott előadást.

3. A Budapest '96 evangélikáció ügyében tartott megbeszélésen mind az ügyvezető elnök, mind a főtitkár részt vett.

8. Debrecenben megalakult a debreceni egyházmegyei területi szervezet, amelyen a főtitkár képviselte az elnökséget és ismertette a Szövetség célját és feladatait.

10. A Presbíter c. lap szerkesztőbizottsága ülésezett, amelyen a világtalálkozókat számot készítették elő.

14-16. A Dunamelléki Egyházkerület körzeti presbitéri konferenciája volt Kölkeden, amelyen az egyházkerület püspöke, Papp Vilmos, Szabó Mihály, Peitl Dániel lelkipásztor és az ügyvezető elnök szolgált.

16. Sátoraljaújhelyen megalakult a zempléni egyházmegyei területi szervezete, amelyen az elnökséget a főtitkár képviselte.

22. A Tiszántúli Egyházkerületi Szervezet tartott presbitéri konferenciát Debrecenben, amelyen Papp G. Csaba, ek-i főjegyző, Bodnár Ákos főgondnok és az ügyvezető elnök szolgált.

30. A rákoshegyi gyülekezet missziói napján a főtitkár adott tájékoztatást a Budapest '96 evangélikációról.

JÚLIUS

3. Főtitkári értekezlet volt, amelyen a Szövetség világtalálkozóai képviselőinek névsorát pontosítottuk és az egyházi választásokkal kapcsolatos felhívást fogalmaztuk meg.

7. A Budapest Kálvin téri templomban tartott missziói napon a főtitkár ismertette a Budapest '96 evangélikáció terveit.

10. Számvizsgáló bizottsági ülés volt.

13. Bácsalmáson a I. Magyar Református Nemzetiségi Találkozón szövetségünket Husz Sándor bujai tagtársunk képviselte.

19-20. Az Utazás az első magyar nyelvű Szentírás emlékhelyein c. rendezvényen dr. Papp Emil jogtanácsos és Parajos Tibor területi titkár vett részt és szólalt fel.

27. Kecskeméten a Magyar Református Iskola II. Világtalálkozója szövettségünket Bogdár József tagtársunk képviselte.

30. Az ügyvezető elnök vett részt a Magyar Reformátusok Világszövetségének választmányi ülésén.

31. és augusztus 1-jén Debrecenben az ügyvezető elnök és a főtitkár képviselte szövetségünket a MRVSZ közgyűlésén.

AUGUSZTUS

2. Nagyváradon a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának ülésén az ügyvezető elnök vett részt és tartott beszámoló a presbitérképzésről.

Ugyanezen a napon Debrecenben a Magyar Református Nők találkozója dr. Kocsis Elemérné képviselte a Szövettséget.

3. Nagyváradon a III. Magyar Református Világtalálkozó megnyitóján ünnepségen az ügyvezető elnök képviselte a Szövettséget.

Nagyváradon találkoztak az egyháztestek főgondnokai. Ezen az összejövetelen az ügyvezető elnök vett részt.

7. és 8. Szilágyperecsenyben tartott presbitéri konferencián előadást tartott a tiszánmenni egyházkerületi szervezet elnöke, Szabó Dániel és az ügyvezető elnök.

7. Kolozsvárott a presbitéri konferencián részt vett és előadást tartott a főtitkár.

8. A Kolozsvár-Törökvágási gyülekezetben tartott záró alkalmon a főtitkár vett részt.

13. Budapesten a Ráday Kollégiumban tartott tudományos konferencián dr. Ritoók Zsigmond elnökségi tag tartott előadást, részt vett az üv. elnök és a főtitkár is.

13. és 14. Bácsalmáson az I. Magyar Református Diaszpóra Találkozón Pál Jenő bacs-kiskunsági terület szervezetünk elnöke képviselte szövetségünket és küldött arról részletes beszámoló.

15. és 16. Szolváron és Beregszászon az ünnepségeken Sohájdó Péter területi elnökünk képviselte a szövetséget.

16-18-ig Sárospatakon a nemzetközi népfőiskolai találkozón dr. Erdei Pál zempléni területi szervezetünk tiszteletbeli elnöke képviselte a Szövettséget.

17. Páciban és Nagykövesden a rendezvényeken Dakos János területi szervezetünk al-elnöke képviselte a Szövettséget.

18. Komáromban a rendezvényen az ügyvezető elnök vett részt.

19. A budapesti ünnepi istentiszteleten dr. Ritoók Zsigmond elnökségi tagunk volt szövetségünk képviselője.

Ugyanezen napon a budakeszi templom alapkövetésénél dr. Tökés László és dr. Hegedűs Loránt püspökök, Fónagy Miklós esperes és Meréty Sándor szolgált. Szövettségünk képviselőjében az ügyvezető elnök vett részt.

20. A kőbányai gyülekezet imatermének a felszentelésén dr. Csiba Kálmán és dr. Hegedűs Loránt püspök szolgált. Az alkalmon az ügyvezető elnök vett részt.

22. Megbeszélés volt a Budapest '96 evangélikációval kapcsolatban, amelyen a főtitkár vett részt.

23-25-ig Az V. Magyar Református Értelmiségi konferencián az ügyvezető elnök és a főtitkár vett részt.

Imádsággal, példamutató módon

Kérés egyházunk presbitereihöz

Kedves Testvéreink!

A Presbitéri Szövetség Elnöksége szeptember 13-án kibővített ülést tartott. Foglalkozott azokkal az utóbbi időben egyházon belül és kívül tapasztalható káros jelenségekkel, melyeknek célja választási folyamatunk megzavarása, önszervező befolyásolása. Ez névtelen levelek, írók formájában kerül 'Életek, de a világi sajtóban, napilapokban és rádióműsorokban is feltűnnek ezek a szándékok. Elnökségünk egyöntetűen hangot adott megdöbbenésének ezek láttán, s minden ilyen kísérletet evangélium- és egyházellenes megnyilvánulásnak minősített. Egyúttal mint hitünkphés és egyházunkhoz méltatlan magatartást utasítjuk el ezeket a jelenségeket. Kérünk Titeket is, Presbitér Testvérek, hogy a magatok helyén határozzátok el magatokat az ilyen megnyilatkozásoktól, melyek teljesen idegenek egyházszerető népünkötől. Az ilyen rendbontókra mondtotta az apostol: „Az Istennek neve mártatott káromolják a pogányok között” (Róma 2,24).

Emlékeztetjük Presbitér Testvéreinket arra a felhívásra, melyben előre igyekeztünk Titeket felkészíteni a várható támadásokra. Ez nem volt hiábavaló, s reméljük nem is marad eredménytelen. [A felhívás „Készülődés a tisztújításra” címmel a Reformátusok Lapja husahaján jelent meg 1996. szeptember 1-én, a 35. szám 5. oldalán]. Most kiemelten szívetekre helyezzeük ennek a felhívásnak következő sorait:

Különösen óvjuk Testvéreinket attól, hogy Isten akaratának keresése közben, vagy helyette, a világ emberei elé vigyük azt, ami nem oda való. A világ emberei ugyanis készek, hogy – legjobb szándékuk mellett is – vizsaly tüzet szűtsák fel és ezzel megakadályozzák Isten akaratának megtalálását. Az így megválasztott vezetők bizommal ületünkre lesznek vezetőink.

Kedves Presbitér Testvéreink! Gyülekezeteink választott örálloiként ismét kérünk Titeket: imádsággal, a Lélek józanságával, példamutató magatartással segítsétek a választások jó kimenetelét. Úgy gondoljuk, hogy magában az egyházunkban, de a kapcsolódó egyházi társadalmi szervezetekben éppen elég lehetőség van a vélemények kifejtésére. Ha ez mégsem lenne elegendő vagy megfelelő, teremtsük meg ennek lehetőségét az egyházon belül! Szövetségünk kése minden ilyen jóakaratu törekvést támogatni, de határozottan ellenez minden olyan szándékot, amely akarva vagy akaratlanul akár a világban, akár az egyházban megbotránkozásokat okoz.

Igy munkáljátok továbbra is Isten dicsőségét, egyházunk megújulását, s ébresszete megbecsülést Krisztus magyar református népe iránt. Jelelősségeitekben napról-napra újítson meg Titeket, s tegyen állhatatossá az Ige:

„Mí mindnyájan világosság fiait vagyjtok és nappal fiait, nem vagyunk az éjszakáé, sem a sötétséget!” (1. Thesse 5,5).

A Presbitéri Szövetség elnöksége

PRESBITER

a Magyar Református Presbitéri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa.

Megjelenik ez évben öt alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: Dr. Bodolay Géza, Dr. Ritók Zsigmond, Hegyi-Füstös István, Papp Vilmos, Vándor Gyula, Kövespataki László. Felelős szerkesztő: Békefy Lajos; Felelős kiadó: Nagy Ferenc József; Szerkesztőség: Magyar Református Presbitéri Szövetség Irodája, 1092 Budapest, Ráday u. 28. Telefon: 218-0266. A lap a lenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető. Az egyéni előfizetési díj belsőidre évi 250,- Ft, külföldre (a velünk határos országokba) 390,- Ft, európa és a tengerentől más országba 10\$. Az előfizetési díj csekken fizethető: „Magyar Református Presbitéri Szövetség”, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában. Lapunk fenntartását szolgáló adományaitat is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezeti és presbitériumi nevében! Készült a Typopress Kft. nyomdájában. Felelős vezető: Kovács Gábor; Egy példány ára: 50,- Ft.

OKTÓBER

6.-23.-31.

Mártírok

*Felsejlett bennem
lelkük tiszta hangja,
az a finoman
rejtőző sok csoda –
ami a lelkeket
összhangba hozza.*

*S akkor tűnődtem el
némán és hosszasan,
amikor hűségük és
tisztaságuk
megtapasztaltam.*

*Amikor felsejlett,
mit hegyek és dombok
visszazengtek,
hogy az igazak,
a szentek:
rendíthetetlenek...*

*S ahogy fényekké váltak,
úgy lettek,
ahogy általuk a szívek
a lelkek: megneemesedtek –
áldottá és emlékezetessé...*

Vékey Tamás